

Der var dog også i den franske menneskerettigheds erklæring fra 1789 antydninger af, at der også er noget, der hedder sociale rettigheder.

Menneskerettighederne i grundloven er forfatningsretligt på flere punkter udbygget gennem dansk tilslutning til internationale konventioner siden 1953-grundloven.

Det gælder f.eks. FN's konvention om »borgerlige og politiske rettigheder« og den europæiske menneskerettighedskonvention. Nogle af disse udbygninger skal indføres i forbindelse med en grundlovsrevision.

Den nuværende grundlovs § 77 er absolut, når det gælder forhåndscensur, hvilket fremgår af formuleringen: »Enhver er berettiget til på tryk, i skrift og tale at offentliggøre sine tanker, dog under ansvar for domstolene. Censur og andre forebyggende forholdsregler kan ingensinde påny indføres.«

Formuleringen af paragraffen er en sikkerhed imod forhåndscensur. Men det er tvivlsomt, om paragraffen giver nogen sikring imod, at der ved lov gennemføres begrænsninger i ytringsfriheden i form af efterfølgende kontrol og sanktioner. Både FN's konvention om borgerlige og politiske rettigheder og den europæiske menneskerettighedskonvention giver derimod en vis sikkerhed mod indholdsmæssige begrænsninger af ytringsfriheden.

Derimod giver formuleringen ingen sikkerhed for at kunne modtage de informationer, man ønsker, idet formuleringen alene går på ytringsfrihed, ikke på informationsfrihed, f.eks. offentlighed i forvaltningen.

Til trods for at ytringsfriheden i § 77 er formuleret meget absolut, findes der i lovgivningen mange indskrænkninger i ytringsfriheden – blot der ikke er tale om forhåndscensur.

Derfor kunne der være behov for en sikring af både ytrings- og informationsfriheden, sådan at det sikres, at en begrænsning i ytrings- og informationsfriheden er en absolut undtagelse.

For selv om ytringsfriheden i den nuværende § 77 er absolut, er der ved lov indført betydelige begrænsninger, som kan diskuteres at være i overensstemmelse med grundlovens bogstav og ånd. Den forfatningsretlige praksis, der har udviklet sig med reelle indskrænkninger i ytringsfriheden, betyder også, at det er svært at sige, hvor grænsen i dag ligger. Måske er der i dag reelt ingen grænse herfor, blot det sker ved lov og der ikke er tale om forhåndscensur.

Ytrings- og informationsfriheden er helt afgørende for, at et levende folkestyre kan fungere. Derfor er der også brug for en grundlovsbestemmelse, der sikrer, at ethvert meddelelsesmiddel, f.eks. ny informationsteknologi, kan udnyttes.

Også borgernes ret til aktindsigt i den offentlige forvaltning skal sikres gennem en grundlovsbestemmelse og kunne naturligt også formuleres i sammenhæng med paragraffen om ytrings- og informationsfrihed.

Grundlovssikringen af offentlighed i forvaltningen skal naturligvis gælde både den statslige og den kommunale forvaltning. Men den skal også gælde de »halv-offentlige« forvaltninger, f.eks. kommunale værker, DSB, Danmarks Radio, Amtsrådsforeningen og Kommunernes Landsforening.

Ikke mindst Amtsrådsforeningen og Kommunernes Landsforening bør underkastes en vis opmærksomhed ved en grundlovsrevision, idet der her er tale om organisationer, der juridisk er private, men som i praksis – ikke mindst Kommunernes Landsforening – har fået en slags status som nyt 1. kammer, fordi regeringen og Folketinget lader de kommunale organisationer forbehandle mange af lovforslagene, inden de fremsættes i Folketinget. Udtrykket 1. kammer relaterer til, at de kommunale organisationer – først og fremmest Kommunernes Landsforening – får mulighed for at forbehandle lovforslagene, før de behandles i Folketinget. Før 1953 behandlede Landstinget lovforslagene på linje med Folketinget. Landstinget kaldtes dengang også 1. kammer og Folketinget 2. kammer.

§ 73 om ejendomsrettens ukrænkelighed bør efter SF's opfattelse ændres og præciseres. Der er f.eks. behov for en præcisering af, hvornår begrebet »almenvellet« skal kunne påberåbes, og der er videre behov for en præcisering af, hvad ejendomsretten ikke må bruges til.

Uanset grundlovens ord har tolkningen af dette begreb over tid allerede undergået betydelige ændringer, selv om formuleringen i dag ikke adskiller sig væsentligt fra tidligere grundloves bestemmelser. Den nuværende § 73, stk. 1, om ejendomsretten har følgende formulering: »Ejendomsretten er ukrænkelig. Ingen kan tilpligtes at afstå sin ejendom, uden hvor almenvellet kræver det. Det kan kun ske ifølge lov og mod fuldstændig erstatning.«

I praksis tolkes denne bestemmelse således, at ukrænkeligheden er begrænset, når det gælder den enkelte borgers private ejendom, f.eks. bolig. Hvis almenvellet kræver, at der skal gå en motorvej gennem et bestemt område, er der ingen »ukrænkelighed« tilbage. Konkrete ekspropriations-sager efterlader heller ikke det indtryk, at den private ejendom er særligt beskyttet med grundlovens § 73, jf. ekspropriations-sagerne på Amager med henblik på Øresundsforbindelsen.